

میلاد آقورن لوئی
کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی

فیلم مکمل

کرونا و سنجش‌های جهش‌یافته

مقدمه

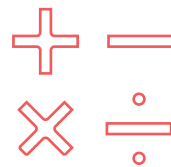
پس از شیوع ویروس کرونا آموزش به‌طور کلی به سمت مجازی شدن پیش رفته و بخش‌های گوناگون آن از جمله سنجش دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار داده است. مهم‌ترین دغدغهٔ معلمان در فضای مجازی، چگونگی آموزش و مهم‌تر از آن چگونگی سنجش دانش‌آموزان در فضای مجازی است، زیرا سنجش آموخته‌های یادگیرندگان، به‌عنوان عنصر نافذ و تأثیرگذار برنامهٔ درسی مجازی، بر سایر عناصر نظیر اهداف، محتوا، فعالیت‌های یادگیری، شیوه‌های تدریس، نحوهٔ تعامل معلم با یادگیرندگان، فرایند کار مدرسه‌ها و مدیریت آنان تأثیر می‌گذارد (سراجی، ۱۳۹۳). محیط‌های یادگیری مجازی امکانات و ظرفیت‌های متنوعی برای بسط مهارت‌های مشارکتی، تفکر انتقادی، خلاقیت و مهارت‌های مدیریتی و برنامه‌ریزی دارند. لذا شیوه‌های سنجش متناسب با این محیط باید علاوه بر یادگیری موضوعی، این مهارت‌ها را نیز ارزشیابی کند (آقورن لوئی و علیجانی علیجانوند،

اشاره

آموزش دیگر آن شکل قبلی را ندارد. کرونا همه‌چیز را تغییر داده است. نظام آموزشی، به‌مثابهٔ دیگر عرصه‌های انسانی، با شیوع و ثبات ویروس کرونا، ناچار به تحول در روش‌ها و ساختارهای اساسی شد. یکی از بخش‌هایی که باید تغییر می‌کرد، سنجش دانش‌آموزان است. به‌راستی چگونه می‌توان دانش‌آموزان را در دوران کرونا سنجید؟ روش‌ها و فناوری‌های جدید چه کمکی کرده‌اند؟ شکل جدید سنجش «جایگزین» چه ویژگی‌هایی دارد؟ مقالهٔ حاضر به این موضوع خواهد پرداخت.

کلیدواژه‌ها: سنجش، کرونا، سنجش جایگزین، سنجش الکترونیکی

۱۳۹۸). فناوری‌های جدید به همان اندازه که به بهبود یادگیری کمک می‌کنند، قادرند فرایند سنجش را به سمت واقعی و اصیل شدن سوق دهند. با وجود این، در کنار مزیت‌های سنجش در محیط‌های مجازی، با توجه به ویژگی‌ها و امکانات موجود در محیط‌های یادگیری مجازی، شیوه‌های متنوعی از تقلب وجود دارند که آن‌ها را خدشه‌دار می‌کنند. محیط‌های یادگیری مجازی تلاش می‌کنند سنجش را در کنار فرایند آموزش و یادگیری بنگرند و آن‌ها را مکمل یکدیگر تلقی کنند (سراجی، ۱۳۹۳). در محیط‌های مجازی، برای استفاده بهتر از قابلیت‌های این محیط و جلوگیری از تقلب، باید در طراحی تکالیف به چند اصل توجه کرد: سنجش بخشی از فرایند آموزش و یادگیری است نه پایان آن؛ «ارائه چندگانه» در بازنمایی یادگیری‌ها (متن، صوت، تصویر و...) لازم است؛ تأکید بر سنجش مستمر و تکوینی به جای سنجش پایانی؛ ارائه بازخورد سریع و مداوم؛ کل نگر، واقعی و متناسب بودن تکالیف یادگیرندگان با محیط زندگی؛ طراحی تکالیف با استفاده از امکانات محیط مجازی به صورت متنوع (کیل و وینگ، ۲۰۰۶)

۱. روش‌های سنجش جایگزین

امروزه با ورود فناوری به عرصه آموزش، بسیاری از تکنیک‌ها از جمله روش‌های سنجش، دستخوش تغییر و تحول شده‌اند. یکی از این روش‌های سنجش، روش‌های جایگزین در آموزش‌های مجازی هستند. در واقع این روش‌ها در مقایسه با روش‌های سنتی تنوع دارند و متناسب با موضوعات، موقعیت‌ها و اهداف، از سبک‌های متفاوت استفاده می‌کنند و به میزان بیشتری بر فناوری مبتنی هستند. انواع روش‌های سنجش جایگزین در آموزش‌های مجازی به‌طور کلی به چهار دسته کلی «فردی/ نظری»، «فردی/تجربی»، «گروهی»^۳ و «در حین اجرای کلاس»^۴ تقسیم می‌شوند که در ادامه انواع و ویژگی‌های هر کدام را بررسی می‌کنیم (رضائی‌زاده و شاهوردی، ۱۳۹۹):

۱.۱. روش‌های سنجش فردی/نظری

– **آزمون‌های شفاهی کنترل‌شده**^۵: معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد در زمانی مشخص وارد گروه کلاسی شوند. از هر کدام به صورت تصادفی سؤالی خاص را می‌پرسد. هر دانش‌آموز به سؤال مخصوص به خودش، به صورت شفاهی، پاسخ می‌دهد و آن را به صورت فایل ضبط‌شده به اشتراک می‌گذارد.

– **ارائه غیرهم‌زمان (ضبط‌شده)**^۷: معلم سؤالات را به دانش‌آموزان می‌دهد و آن‌ها باید جواب‌ها را در قالب یک فایل تصویری یا صوتی ضبط کنند و در اختیار معلم قرار دهند. در این روش الزامی به حضور در ساعتی مشخص وجود ندارد.

– **فعالیت‌های الکترونیکی**^۸: دانش‌آموزان و معلم درباره موضوعی مشخص و از قبل تعریف‌شده بحث می‌کنند و

براساس میزان مشارکت دانش‌آموزان، به آنان نمره تعلق می‌گیرد.
– **سؤالات پاسخ کوتاه**^۹: سؤالات کاملاً از قبل تعیین شده که با پاسخ مشخص هستند. تنها تفاوت این روش با نوع سنتی آن، ارائه در بستر فضای مجازی است.

– **آزمون‌های بازپاسخ**^{۱۰}: تعدادی سؤال به دانش‌آموزان داده می‌شود. از آنان خواسته می‌شود براساس علاقه‌ها و دانش خودشان، تعدادی سؤال را برای پاسخ‌دادن انتخاب کنند و در مدت‌زمانی مشخص به آن‌ها پاسخ دهند.

– **اینفوگراف‌ها**^{۱۱}: دانش‌آموز طبق موضوع یا سؤالی که معلم در اختیار وی قرار می‌دهد، اینفوگرافیک تهیه می‌کند و آن را در گروه کلاسی به اشتراک می‌گذارد.

– **ویدئوهای تعاملی**^{۱۲}: دانش‌آموز می‌تواند برای ارائه تکالیف خود از این روش استفاده کند.

– **فلش کارت**^{۱۳}: ترکیبی از گرافیک و متنی کوتاه، نوع دیگری از روش‌های سنجش فردی/نظری است.

– **مقاله پایانی**^{۱۴}: دانش‌آموز مقاله‌ای در مورد موضوعی که معلم گفته است می‌نویسد و آن را انتشار می‌دهد.

– **پرسشگری**^{۱۵}: معلم از دانش‌آموز می‌خواهد، به جای پاسخ‌دادن به سؤالات، خودش سؤال طرح کند.

– **کارپوشه الکترونیکی**^{۱۶}: معمولاً مجموعه‌ای از چند آیتیم است شامل کارهای کلاسی، متن‌های نوشته‌شده، پروژه‌های کاری، تکالیف درسی، چارت‌ها، دیاگرام‌ها، اینفوگراف‌ها، ویدئوها یا صوت‌های ضبط‌شده از مشارکت دانش‌آموزان در یک فعالیت، رویداد یا دستاورد.

۲. روش‌های سنجش فردی/تجربی

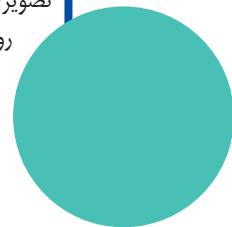
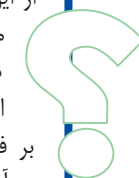
– **مطالعه موردی**^{۱۷}: معلم موردی مکتوب در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد و از آنان می‌خواهد در مورد آن بیندیشند و نظراتشان را در قالب داستان یا سناریو بیان کنند.

– **رویداد انتقادی حادثه**^{۱۸}: شبیه به مورد قبلی است، با این تفاوت که معلم به جای درخواست سناریو یا داستان، از دانش‌آموز می‌خواهد بگوید چه چیزی یاد گرفته است؟

– **تمرین‌های داخل سینی**^{۱۹}: شکلی از مطالعه موردی است، با این تفاوت که از دانش‌آموز خواسته می‌شود در مورد چند موضوع مشخص تصمیم بگیرد و تصمیم خود را توجیه کند.

– **مشاهده مستقیم**^{۲۰}: معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد چیزی را مشاهده کنند و سپس گزارش مشاهده خود را برای وی بفرستند

– **رونوشت‌های یادگیری**^{۲۱}: معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد در مورد موضوعاتی مشخص به صورت روزانه یا هفتگی در حد یک خط یا پاراگراف مطلبی انتشار دهند.

۳. روش‌های سنجش گروهی

- گزارش‌های متقابل^{۲۳}: در این روش، دانش‌آموزان در داخل یک گروه در مورد موضوعی مشخص نقش‌های متفاوتی را می‌پذیرند و سپس گزارشی ارائه می‌دهند. نقش‌ها به‌طور دائم بین دانش‌آموزان تعویض می‌شود. مثلاً در مورد محتوای ارائه‌شده در یک گروه چهار نفری، نفر اول خلاصه تهیه می‌کند، نفر دوم سؤال طرح می‌کند و نفر بعدی به سؤالات پاسخ می‌دهد. نفر آخر نیز تغییرات آینده آن محتوا را بررسی می‌کند. سپس نقش‌ها بین دانش‌آموزان گروه تعویض می‌شوند. در این روش، نمره‌دهی به‌صورت گروهی است.

جمع‌بندی

فناوری‌های الکترونیکی به‌خوبی وارد آموزش شده‌اند و در عصری که ویروس کرونا فضاهای فیزیکی آموزشی را به‌ورطه تعطیلی کشانده است، اهمیت خود را بیش از پیش نشان داده و سمت‌وسوهای جدیدی ایجاد کرده‌اند. سنجش یادگیری دانش‌آموزان موضوعی است که هرگز نباید از آن غفلت کرد، زیرا مسیر آینده دانش‌آموزان به‌چگونگی سنجش آن‌ها وابسته است. شرایط خاص حاضر سنجش الکترونیکی را به‌میدان آورده است. در این مجال سعی شد به این مفهوم بیشتر پرداخته شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Alternative Assessment Methods
2. Alternative Assessment – Individuals / Theoretical
3. Alternative Assessment – Individuals / Experiential
4. Alternative Assessment - Groups
5. Alternative Assessment – In-Class
6. Proctored oral exam
7. Asynchronous (recorded) presentation
8. E-tivities
9. Short answer questions
10. Extended – answer tests
11. Infographics
12. Interactive Video
13. Flashcard
14. Final essay
15. Questioning
16. E-portfolios
17. Cases and open problems
18. Critical incident accounts
19. In – tray exercises
20. Direct Observation
21. Learning logs and diaries
22. Reciprocal Reports
23. Think-Pair-Share
24. One question quiz
25. Socratic seminar
26. Rally Table

منابع

۱. آقورن لوتی، میلاد و علیجانی علیجانوند، اسکندر (۱۳۹۸). بررسی اثربخشی کاربرد آزمون‌های الکترونیکی برون‌خط بر اضطراب آزمون و عملکرد آزمون دانش‌آموزان پسر پایه ششم ابتدایی. فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی. ۹.
۲. رضائی زاده، مرتضی؛ بندعلی، بهار و شاهوردی، رضیه (۱۳۹۹). روش‌های تدریس و ارزیابی در کلاس مجازی. دانشگاه شهید بهشتی.
۳. سراجی، فرهاد (۱۳۹۳). ارزشیابی در فضای مجازی. مجله برنامه‌های درسی و فناوری اطلاعات و ارتباطات، شماره ۱۷.
4. Keppell.M., Kitoi. E. A & Wing. A.M.W(2006). Authentic Online Assessment: Three Case Studies in Teacher Education. In S. Howell., M. Hricko. On line Assessment and Measurement: Case Studies from Higher Education, k-12 and Corporate. London: Information Science Publishing.
5. Viner, R. M., Russell, S. J., Croker, H., Packer, J., Ward, J., Stansfield, C., ... & Booy, R. (2020). School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: a rapid systematic review. The Lancet Child & Adolescent Health, 4(5), 397-404.

۴. روش‌های سنجش حین اجرای کلاس

- فکر کن - جفت شو - به اشتراک بگذار^{۲۳}: این روش ابزاری است برای بحث‌کردن و به اشتراک‌گذاریدن اطلاعات. دانش‌آموزان در مورد موضوع یا سؤال ارائه‌شده فکر می‌کنند. سپس توسط معلم دوبه‌دو تقسیم و در مدتی مشخص در چت خصوصی بحث می‌کنند. در نهایت نتایج حاصل‌شده را به اشتراک می‌گذارند.

- کوئیز تک‌سوالی^{۲۴}: معلم وسط یا آخر کلاس سؤالی را از درس‌های ارائه‌شده در کلاس مطرح می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد پاسخ کوتاه یک‌دقیقه‌ای ارائه کنند.

- سمینار سقراطی^{۲۵}: طرح‌کردن سؤالات توسط دانش‌آموز در مورد موضوع مشخص و بحث‌کردن در مورد آن‌ها.

۱-۲-۳: روشی است که معمولاً آخر درس ارائه می‌شود و در قالب سه سؤال، در مورد مطالب یادگرفته‌شده از دانش‌آموزان سؤال می‌شود: ۱: چه چیزهایی از درس امروز یاد گرفته‌اید؟ ۲: در ادامه دوست دارید چه مطالب دیگری را یاد بگیرید؟ ۳: درباره درس امروز چه سؤالاتی دارید؟

- رالی میز^{۲۶}: بیشتر در رده‌های حضوری کاربرد دارد؛ به این صورت که معلم یک سؤال یا موضوع را برای دانش‌آموزان مطرح می‌کند. سپس از آن‌ها می‌خواهد پاسخ سؤال را روی کاغذ بنویسند. در مرحله بعد معلم دانش‌آموزان را در گروه‌های دو تا سه نفره قرار می‌دهد و از آنان می‌خواهد هر کدام برگه خود را به نفر کناری تحویل دهد. حالا هر کدام از دانش‌آموزان باید در برگه‌های پاسخی که در دست دارند، یادداشت بگذارند. بعد دوباره برگه‌ها را جابه‌جا کنند. این قدر این مرحله تکرار شود تا برگه پاسخ هر کس به دست خودش برسد. در این مرحله، هر دانش‌آموز برگه پاسخ با چند یادداشت را دریافت کرده است. همین امر موجب شده است دانش‌آموزان هم سنجش شوند و هم بسنجند. اما در کلاس مجازی، بعد از اینکه معلم سؤال را مطرح کرد، به هر کدام از دانش‌آموزان می‌گوید پاسخ‌های خودشان را در چت وارد کنند. سپس برای پاسخ نفر بالای خودشان در محل چت، یادداشت بگذارند. همین‌طور ادامه پیدا کند تا فرد به پاسخ خود برسد.

